

Чорноус О. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки,
Донецький державний університет внутрішніх справ

ІНШОМОВНА АДАПТАЦІЯ ІМЕН УКРАЇНЦІВ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КОМУНІКАТИВНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ

Пропонована наукова розвідка має на меті описати вплив адаптації українських імен у міжкультурному середовищі на ефективність комунікації та психологічний комфорт/ідентичність носіїв цих імен. Джерельною базою для роботи послугували відеоматеріал «Ви теж змінювали?» та коментарі до нього українських користувачів у популярній мережі «Тікток» [1], у яких дописувачі сигналізують про певні видозміни їхніх імен, пояснюють ставлення до них та констатують наслідки для ефективної комунікації.

Як засвідчують наукові розвідки з ономастики, особовий іменник українців характеризується низкою особливостей. Насамперед варто зауважити, що його одиниці значно різняться за походженням. Кількісно переважають імена-запозичення, з-поміж яких фіксуються як оніми, що прийшли до нас відносно нещодавно із сучасних західноєвропейських мов (як-от, Артур, Альберт, Вільгельм, Еріка, Камілла тощо), так і давніші мовні одиниці, які стали частиною національного антропонімікону із запровадженням християнства (Олександр, Іван, Тетяна, Олена тощо). Спостереження підтверджують, що новітні запозичення здебільшого не зазнали істотних змін, тож за потреби швидше ідентифікуються мовцями та рідше піддаються коригуванню. Так, носій імені Альберт підтверджує, що з його іменем «нуль проблем, свій всюди». Доволі часто в таких випадках маємо справу з траслітерацією. На противагу їм, давніші чужомовні імена упродовж століть уже набули на українському мовному ґрунті специфічного звукового оформлення, обросли різноманітними варіантами і вже давно сприймаються як українські, а не чужі. Також у межах національного іменника фіксуються оніми, що представляють нечисленний власне слов'янський фонд імен (Станіслав, Ярослав, Людмила, Віра, Надія, Любов тощо). Вони постали на суто слов'янській мовній основі із залученням питомих мовних засобів, наприклад, компонентів -слав, -мир тощо, відповідних суфіксів тощо.

На тлі цього критерію стає очевидним, що носії саме давнозапозичених та слов'янських за походженням імен можуть мати більші труднощі в процесі міжкультурної комунікації. Аналізуючи їх, констатуємо застосування різних стратегій адаптації імен українців, які в сучасній науковій літературі з проблем перекладу позиціонуються як способи передавання власних назв засобами іншої мови [3, с. 243]:

- транскодування – Сніжана / Сізана, Шізана; Олена / Оліна, Олейна; Ірина / Айріна;

- транскрипція – Юлія /Юлія;

- транслітерація – Альона /Алона;

- транспозиція – Юлія / Джульєта, Анастасія / Стейсі;

- калькування – Сніжана / Snow.

Практикуються також заміна більш зручним для оточення варіантом (Євген / Кевін, Кев, Валентина / Лія) та різноманітні скорочення типу Христина / Кріс, Валерія / Валері тощо.

З-поміж причин вибору адаптованих форм найчастіше згадуються такі, як зручність, прагнення інтегруватися, уникнути непорозумінь у міжкультурній комунікації: «...вони не можуть це вимовити...», «...його важко запам'ятати...», «...це просто жах для мене», «...лиш одна людина якось сказала що моє справжнє ім'я легко вимовляти...». Як бачимо, названі фактори безпосередньо впливають на ефективність комунікації, адже в процесі ділового чи побутового спілкування власні імена є одним із основних способів для називання і звертання [2, с. 24]. У зв'язку з цим, варто також зважати на культурні стереотипи.

Насамкінець окреслимо, як зміна або адаптація імені впливає на самоідентичність особи. Проаналізовані дописи підтверджують, що в процесі самовизначення особистості адаптовані наймення не завжди приймаються носієм. Так, дописувачка Євгенія зазначає, що, звертаючись до неї, колеги намагаються називати її максимально наближено до оригіналу, і хоч «...Корявенько виходить – Євенія більше, але я так вдячна, що вони допомогли повернути мені мене». Такий коментар порушує одне з важливих питань, що стосується значення власного наймення в процесі пізнання людиною самої себе, пошуку та розуміння. Окремі користувачі, навпаки, визнали використання змінених форм їхніх імен більш комфортним у психологічному плані.

Література

1.	Ви	теж	змінювали?	URL :
https://www.tiktok.com/@snizhanard/video/7548785893759274262				(дата
звернення: 28.10.2025).				

2. Литвин О. Г., Зіньків О. Я. Мовно-етикетні формули звертання. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 36. С. 21–25. URL : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.36.3>.

3. Мосієвич Л. В. Переклад англомовних онімів українською мовою. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 243–247. URL : <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.6.1/41>.